

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Rikosoikeusyksikkö

Lausunto

26.1.2022

VN/13615/2019

Vastaus lausuntopyyntöön valtioneuvoston periaatepäätökseksi liikenneturvallisuusstrategiasta

Yleistä

Oikeusministeriö pitää tärkeänä ja perusteltuna valtioneuvoston periaatepäätöksen ja liikenneturvallisuusstrategialuonnoksen keskiössä olevaa kokonaisvaltaista ja tietoon perustuvaa lähestymistapaa liikenneturvallisuuteen ja pitää useimpia toimenpide-ehdotuksia kannatettavina. Oikeusministeriö on tarkastellut ehdotuksia rikosoikeutta koskevin osin.

Vesiliikenteen promilleraja

Luonnoksessa liikenneturvallisuusstrategian toimenpideohjelmaksi esitetään toimenpiteenä numero 98 vesiliikenteen promillerajan laskemisen 0,5 promilleen selvittämistä.

Oikeusministeriö huomauttaa, että uudistetussa vesiliikennelaissa (782/2019) vesiliikenteen seuraamusjärjestelmää uudistettiin varsin kokonaisvaltaisesti. Lain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen 197/2018 vp s. 40 todetaan, että kun vesiliikennelain kokonaisuudistusta koskeva arviomuistio oli ollut lausunnolla touko-kesäkuussa 2017, yksi tärkeimmistä lausunnoista

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

tehdystä johtopäätöksistä oli se, että vesiliikennejuopumuksen promillerajan alentamiseen oli suhtauduttava varauksella.

Rangaistavuudesta säätämistä ohjaavien kriminalisointiperusteiden mukaisesti katsotaan vakiintuneesti, että rikosoikeuden käytön lisäämisen tulee olla viimesijainen yhteiskunnallinen reagointikeino moitittavaan käyttäytymiseen. Oikeusministeriön käsityksen mukaan vesiliikenneturvallisuustilanteessa ja asiaa koskevissa rangaistavuuden arviointia koskevissa perusteissa ei ole viime vuosina tapahtunut sellaisia olennaisia muutoksia, joihin nähden rangaistavuuden tunnusmerkkinä olevan promillerajan laskemista koskevaa selvitystä olisi tässä yhteydessä pidettävä ajankohtaisena ja aiheellisena. Oikeusministeriö korostaa muiden hyödynnettävissä olevien keinojen ensisijaisuutta ja tärkeyttä.

Lisäksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota toimenpiteen vaikutusarvio -kohtaan, jonka mukaan vesiliikenteen turvallisuustilanteen kehityksessä on tapahtunut muutoksia, joiden perusteella promillerajan laskemista on tarpeen selvittää. Esimerkkinä mainitaan niin kutsuttu ”täsmäjuopottelu”, joka on lisääntynyt vesiliikenteessä. Tässä ilmiössä alkoholia käytetään tietoisesti juuri sen verran, että käyttö jää alle rangaistavuuden.

Oikeusministeriö painottaa, että teon säätämiseksi rangaistavaksi tulee olla suoraan teon vaaraan, vahinkoon ja moitittavuuteen pohjautuvat syyt. Mainitun ”täsmäjuopottelun” lisääntymistä ei voida sellaisenaan pitää hyväksyttävänä syynä rangaistavuuden laajentamiselle promillerajaa laskemalla, vaan syiden tulee tukeutua suoraan siihen vaaraan, vahinkoon ja moitittavuuteen, mikä liittyy ajoon kysymyksessä oleva promillemäärä alkoholia veressä

Pyöräilyn ja mikroliikkumisen promilleraja

Esityksessä ehdotetaan myös promillerajan asettamisen pyöräilyyn ja mikroliikkumiseen selvittämistä ja promillerajan asettamisen vaikutuksen liikenneturvallisuuteen arvioimista. Selvityksessä ja vaikutusarvioinnissa mainitaan huomioon otettavaksi muun muassa rangaistavuuden arviointi ja oikeasuhtaiset rangaistusvaihtoehdot. Vaikutusarviointi –kohdassa mainitaan, että promilleraja lähettää selkeän viestin siitä, että alkoholin käyttö pyöräilyssä tai mikroliikkumisessa ei ole hyväksyttävää.

Oikeusministeriö huomauttaa, että pyöräily ja mikroliikkuminen alkoholin tai muun huumaavaan aineen vaikutuksen alaisena on jo nyt rangaistavaa vuonna 2015 uudistetun rikoslain 23 luvun 9 §:n mukaan teon aiheuttaessa vaaraa toisen turvallisuudelle. Säännöksen ensimmäisen momentin mukaan, joka tienkäyttäjänä kuljettaa moottoritonta ajoneuvoa, moottorilla varustettua polkupyörää tai kevyttä sähköajoneuvoa alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena ja siten aiheuttaa vaaraa toisen turvallisuudelle, on tuomittava liikennejuopumuksesta moottorittomalla ajoneuvolla sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi. Toisen momentin mukaan tuomitaan tienkäyttäjä, joka kuljettaa alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena kävelynopeutta nopeammin käsikäyttöistä tai sellaista jalankulkua avustavaa tai korvaavaa liikkumisvälinettä, jossa on enintään 1 kilowatin tehoinen sähkömoottori ja jonka suurin rakenteellinen nopeus on enintään 15 kilometriä tunnissa, ja siten aiheuttaa vaaraa toisen turvallisuudelle.

Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan PeVL 5/2009 ja PeVL 29/2001 vp tuonut esiin, ettei tulisi säätää puhtaasti symbolista rikoslainsäädäntöä. Viimeksi mainitussa launnossa perustuslakivaliokunta totesi selkeästi, että "[e]hdotetulla kriminalisoinnilla on lähinnä symbolinen merkitys, eikä rikoslakia valiokunnan mielestä pidä käyttää tällaiseen tarkoitukseen" (s.4). Rikosoikeudellista sääntelyä ei siten tulisi käyttää symbolisessa tarkoituksessa. Teon rangaistavuuden viestintää sen sijaan tulisi tehdä esimerkiksi lisäämällä tiedotusta tai koulutusta.

Oikeusministeriö esittää, että rangaistavuuden ja oikeasuhtaisten rangaistusvaihtoehtojen arviointia koskevasta maininnasta tulisi käydä selkeämmin ilmi, että promillerajan asettamisessa olisi kyse nykyisen rangaistavuutta koskevan teon kuvauksen muutoksesta. Se, muuttaisiko promillerajan asettaminen nykyistä oikeustilaa esimerkiksi laajentamalla tai supistamalla nykyisen rangaistavuuden alaa riippuu muun muassa siitä, kuinka matalaksi tai korkeaksi promilleraja asetettaisiin.

Osastopäällikön sijainen Katariina Jahkola

Erityisasiantuntija

Katariina Paakkanen

VN/13615/2019-OM-271

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: